

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Petra Holmanová

Historie a vývoj města Plumlova a jeho školství

Olomouc 2019

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Krákora, Ph.D.

Prohlášení

Čestně prohlašuji, že jsem zde podloženou bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím citované literatury a použitých zdrojů pod odborným vedením Mgr. Pavla Krákory, Ph.D.

V Olomouci dne 14. 6. 2019

Podpis:

Obsah

Úvod	5
1. Charakteristika Plumlova.....	6
1.1 Dobrovolný svazek obcí „Mikroregion Plumlovsko“.....	7
1.2 Příroda a okolí.....	7
1.3 Působící spolky	8
2. Dějiny Plumlova.....	9
2.1 Historický vývoj	9
2.1.1 Pravěké osídlení	9
2.1.2 První zmínka	9
2.1.3 Plumlov v držení šlechtických rodů	9
2.2 Název města	10
2.3 Znak a prapor města.....	11
2.4 Významné osobnosti.....	11
2.4.1 Josef Nešvera.....	11
2.4.2 Vojtěška Baldessari Plumlovská	12
2.4.3 František Skorkovský	12
2.4.4 Václav Svoboda Plumlovský	13
2.4.5 František Hýbl	13
2.4.6 Josef Blekta	14
2.4.7 Miloš Sukup	14
2.4.8 Zdeněk Přikryl.....	15
2.4.9 Další významné osobnosti.....	15
3. Významné pamětihodnosti	16
3.1 Zámek Plumlov	16
3.1.1 Historie hradu – zámku	16

3.1.2 Výzdoba zámku.....	18
3.1.3 Zámek v současnosti	19
3.2 Kostel Nejsvětější Trojice.....	19
3.3 Další pamětihodnosti	20
4. Plumlovská přehrada	21
4.1 Historie.....	21
4.2 Využití	22
4.3 Zajímavosti	22
5. Vzdělávací instituce	23
5.1 Historie školství v Plumlově.....	23
5.1.1 Vyučování	25
5.1.2 Nedělní opakovací škola	26
5.1.3 Učitelský sbor.....	26
5.1.4 Paměti.....	27
5.1.5 Nové školní zákony	27
5.2 Současná situace základní školy	28
5.3 Mateřská škola	30
5.4 Základní umělecká škola	30
5.5 Dětský domov	32
Závěr	34
Seznam použité literatury a pramenů	35
Přílohy	38
Anotace	

Úvod

Téma, o kterém pojednává má bakalářská práce, se nazývá Historie a vývoj města Plumlova a jeho školství. Město Plumlov je mi velmi blízké a část mojí rodiny zde navštěvovala základní školu a to bylo hlavním důvodem pro volbu tohoto tématu. Chtěla jsem se dozvědět více o počátku školství a jeho vývoji. Praxe, kterou jsem vykonávala na zdejší základní škole, mi přiblížila i současný stav a fungování této školy. Cílem mé bakalářské práce je podat komplexní přehled o městu Plumlovu, a to nejen z jeho historické stránky, ale zejména z té současné.

V první kapitole se budu zabývat celkovou charakteristikou města, jeho rozlohou a významnými body ve městě. Dále budu popisovat vznik Dobrovolného svazku obcí Mikroregionu Plumlovsko, jeho myšlenku, cíle a aktivity. Poté se poohlédnu po přírodním bohatství a působících spolcích v Plumlově.

V kapitole druhé nastíním historický vývoj města a to už z počátků pravěkého osídlení, dále vám povím o první zmínce o městečku Plumlovu, která je datována od 13. století a charakterizují Plumlov za vlády šlechtických rodů. Objasním i vznik názvu města a jeho znaku. Za zmínku stojí i některé více či méně známé osobnosti, které se zde narodily, nebo výrazně přispěly k jeho rozvoji.

Ve třetí kapitole se zaměřím na významné pamětihodnosti města Plumlova. Jednou z nejvýznamnějších pamětihodností je bezpochyby Plumlovský zámek, který překypuje význačnou historií zejména díky usídlení šlechtických rodů. Vyobrazím vám historické milníky, které určitým způsobem ovlivnily život a kulturu celého města, dále se budu zabývat výzdobou zámku a současným děním v jeho areálu. Další pamětihodností, kterou vám přiblížím je farní kostel Nejsvětější Trojice, který dominuje severní části města a poohlédnu se i po jiných, neméně významných pamětihodnostech, které utváří celkovou atmosféru města.

Čtvrtá kapitola bude pojednávat o Plumlovské přehradě, její historii, využití a zajímavostech, které se k ní vztahují.

V poslední, páté kapitole se budu věnovat vzdělávacím institucím, které se v Plumlově nachází. Zaměřím se na vývoj školství od jeho počátků až do současné doby. Hovořit budu nejen o základní škole, ale i o mateřské škole, základní umělecké škole a dětském domově.

1. Charakteristika Plumlova

Plumlov je městečko rozkládající se v kopcovitém terénu na rozhraní Hané a Dražanské vrchoviny. Nalézá se na hlavní silnici z Prostějova do Boskovic, nad údolím řeky Hloučely v nadmořské výšce 290 až 340 metrů nad mořem. Okresní město Prostějov je od Plumlova vzdálené 8 kilometrů na východ a 25 kilometrů severovýchodně leží krajské město Olomouc. ¹ Rozloha katastru činí 1 151 hektarů a od roku 1980 se skládá ze čtyř místních částí: Plumlov, Hamry, Soběsuky a Žárovice. ²

Městem se Plumlov stal 27. října 2000. Jeho starostkou je Gabriela Jančíková a spolu se čtrnácti členy zastupitelstva spravují město. ³ K 1. lednu 2019 zde žilo 2 304 obyvatel. ⁴

Město je rozděleno hlavní silnicí na dva úseky. V jižní části stojí na skále zámek a také se zde nachází lesy pojmenované Obora a Zlechovský vrch. V blízkosti zámku na řece Hloučele leží Podhradský rybník, do kterého zasahuje vodní plocha Plumlovské přehrady, jejíž hráz spadá do katastru obce Mostkovice. Západně od centra můžeme nalézt další rybník, s názvem Bidelec, který má plochu 3 hektary, v současné době je vypuštěný a je zahájena oprava celého objektu.

Severní část města je mírně kopcovitá a protéká jí potok Roudník, jehož pramen se nachází v přírodní památce Brániska nedaleko Plumlova. Dominantou této části města je kostel Nejsvětější Trojice, který se tyčí na kopci nad městem.

Ve městě se dále nachází základní škola se školní jídelnou, mateřská škola, dětský domov, základní umělecká škola, park, fotbalový sportovní areál, pošta, zdravotní středisko, lékárna, nákupní středisko, několik obchůdků a kaváren, pensiony Ve Mlýně a U Kláštera, Restaurace a pizzerie Pácl, hotel Zlechov, Camp Žralok a Turistické informační centrum.

Město má vybudované inženýrské sítě, vlastní vodovod, plynovod a kanalizaci, jsou zde vybudovány komplexně telekomunikační sítě, bezdrátový internet a další služby.

¹ Z historie Plumlova. In: *Město Plumlov* [online]. [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: <http://www.mestoplumlov.cz/o-meste/d-2026/p1=16493>.

² JANEČKOVÁ, L. *Mikroregion Plumlovsko: Bulletin 2005*. [s. l.]: Mikroregion Plumlovsko, 2005. s. 20.

³ Zastupitelstvo města Plumlova. In: *Město Plumlov* [online]. [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: <http://www.mestoplumlov.cz/struktura-zastupitelstva-mesta/os-1135/p1=16466>.

⁴ Počet obyvatel v obcích ČR k 1. 1. 2019. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/91917344/1300721903.pdf/ea01e710-2ae5-49f3-8792-ebb384754346?version=1.0>.

Městečko se neustále zvelebují, nadále rozšiřuje služby pro své obyvatele a také pro potřeby turistického ruchu, rekreačních oblastí a okolních obcí.⁵

1.1 Dobrovolný svazek obcí „Mikroregion Plumlovsko“

Aktivita Mikroregionu Plumlovsko zasahuje do dvanácti katastrálních území v jednom městě a sedmi obcích v Olomouckém kraji v okrese Prostějov. Jeho sídlo se nachází v Plumlově a cílem je rozvojová spolupráce venkovských obcí a hledání optimálního řešení problémů rozvoje regionu, které se bude realizovat potřebnou osvětou a finančním krytím.⁶

První myšlenka o možnosti založení Mikroregionu Plumlov přichází již v roce 1999 a po zrušení okresních úřadů v roce 2002 se stává reálným plánem. Po schůzi všech starostů obcí Mikroregionu se dne 19. prosince 2003 ustavuje Valné shromáždění svazku obcí Mikroregionu Plumlovsko a je podepsána zakladatelská smlouva. Mikroregion Plumlovsko oficiálně vzniká 15. ledna 2004 zápisem do registru zájmových sdružení právnických osob na Krajském úřadě Olomouckého kraje. Od tohoto okamžiku zahajuje Mikroregion Plumlovsko svou aktivní činnost.

Členy Mikroregionu jsou obce Krumsín, Mostkovice, Ohrozim, Prostějovičky, Seloutky, Stínava, Vícov a město Plumlov. Předmětem činnosti svazku obcí se stala zejména koordinace postupů při řešení problémů, které se zabývají rozvojem samosprávy obcí, hospodářského, sociálního a kulturního života obcí, vztahem k orgánům státní správy a vyšších samosprávných celků. Obce se dohodly na společném řešení rozvoje turistiky, podnikání a dopravní obslužnosti. Starostové jednotlivých obcí se každý měsíc pravidelně setkávají a radí se v otázkách života samosprávy, vyměňují si zkušenosti a poznatky a hledají řešení vzniklých problémů a otázek.⁷

1.2 Příroda a okolí

Plumlov je přechodnou částí mezi Dražanskou vrchovinou a Hornomoravským úvalem. Jeho klima spadá mezi teplou a mírně teplou oblast, díky kterému je zde značný výskyt kulmských hornin a teplomilných rostlin.⁸

⁵ Z historie Plumlova. In: *Město Plumlov* [online]. [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: <http://www.mestoplumlov.cz/o-meste/d-2026/p1=16493>.

⁶ JANEČKOVÁ, L. *Mikroregion Plumlovsko: Bulletin 2005*. [s. 1.]: Mikroregion Plumlovsko, 2005. s. 2.

⁷ JANEČKOVÁ, L. *Mikroregion Plumlovsko: Bulletin 2004*. [s. 1.]: Mikroregion Plumlovsko, 2004. s. 3.

⁸ KVAPIL, M. *Plumlov*. Prostějov: Aquarel, 1991. s. 29.

V prostředí Plumlova je situováno několik chráněných území z celého okresu. Jsou to státní přírodní rezervace, které byly vyhlášeny roku 1952, Za Hrnčířkou, která má rozlohu 0,78 hektaru, Čubernice s rozlohou 1,4 hektaru a Brániska, která se rozprostírá na ploše 1,43 hektaru. Dále se zde nachází chráněné přírodní výtvořry, jako Stínava, kde je jediný výskyt graptolitů na Moravě, a Plumlovská skála.⁹

1.3 Působící spolky

Spolek Plumlovských nadšenců

Spolek Plumlovských nadšenců vznikl 5. března 2007, kdy bylo toto občanské sdružení zaregistrováno na Ministerstvu vnitra. Ještě před oficiálním vznikem spolku se však vytvořila silná skupina lidí, která pořádala kulturní akce pod záštitou města Plumlova a KZ Plumlov. Díky členům tohoto spolku se začal rychle rozvíjet kulturní život na Plumlovském zámku a městě Plumlově. V letech 1998 – 2007 stáli členové za vznikem a podíleli se na pořádání nejrůznějších kulturních akcí. Spolek Plumlovských nadšenců se podílí již od počátku svého působení na akcích jako: Dětský karneval, Jarní slavnosti, Pohádkový les, Plumlovské hody, Slet Čarodějnic, Den dětí, Dny Plumlova, Plumlovské vinobraní, Silvestr na zámku a mnoha dalších.¹⁰

Dále ve městě působí sportovní spolky: Hokejové družstvo HC Grewis Plumlov, TJ Sokol ORESVO Plumlov a Paravoltižní oddíl DUHA Plumlov. V Plumlově můžeme nalézt další sportovní oddíly, které se věnují tenisu, skautu, rybaření, aerobiku, judu nebo i karate.

⁹ KVAPIL, M. *Plumlov*. Prostějov: Aquarel, 1991. s. 30 – 31.

¹⁰ Historie. In: *Plumlov.info* [online]. [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: <https://plumlov.info/index.php?a=historie>.

2. Dějiny Plumlova

Dějiny Plumlova nelze oddělovat od dějin hradu a zámku. Splývají tak, že na ně lze jen těžko pohlížet odděleně. Byly spjaty mnoha viditelnými i neviditelnými vazbami a utvářely tak celkovou identitu města.

2.1 Historický vývoj

2.1.1 Pravěké osídlení

Z archeologických výzkumů A. Gottwalda a V. Janouška se dozvídáme, že plumlovský okres byl osazován již v pravěku. Ze starší doby kamenné nám archeologický výzkum potvrzuje osídlení diluviálního člověka v oblasti mezi Alojzovem a Určicemi. Více nálezů pochází z mladší doby kamenné, postupně byly nacházeny střepy keramiky, pohárů nebo hroby po celém okrese. Značně více objevů pochází z doby bronzové a železné, z nichž jsou velmi vzácné například galské hroby, germánská sídliště a pohřebiště, nebo objevení sídlišť slovanské kultury.¹¹

2.1.2 První zmínka

Městečko Plumlov se vyvinulo z podhradní osady, která byla vybudována okolo roku 1270 králem Přemyslem Otakarem II. První písemná zpráva o hradu pochází z roku 1273 a o vsi Plumlově bylo zmíněno již v roce 1322.¹² První zmínka o městu Plumlovu s právem trhu je z roku 1384, později však pokleslo na městečko. Část městečka před hradem byla opevněná a vstupovalo se do ní přes bránu. Městečko nikdy nebylo příliš velké a ještě v roce 1677 mělo pouze 46 domů, avšak mělo školu. Působilo zde několik cechů – mlynářský, řeznický, zámečnický, truhlářský, obuvnický a další. V Plumlově býval i pivovar s palírnou, cukrovar, cihelna, větrný mlýn, pila a elektrárna. Obyvatelé byli převážně rolníci a tkalci.¹³

2.1.3 Plumlov v držení šlechtických rodů

Historie města založeného ve 14. století je převážně spjatá s panstvím šlechtických rodů pánů z Kravař, Pernštejna a knížat z Lichtenštejna. V podhradí hradu, které bylo vybudováno kolem roku 1270 při kolonizaci krále Přemysla Otakara II., vzniklo původní osídlení. Prvním držitelem hradu byl Mikuláš I. vévoda Opavský, který byl nemanželským synem Přemysla Otakara II. a Anežky z Kuenringu.

¹¹ JANOUŠEK, V. *Vlastivěda moravská: Místopis Moravy, Plumlovský okres*. Brno: Garn, 2010. s. 13 – 17.

¹² KADLEC, Ján. Plumlovsko: Drobné památky Plumlova I. *Zelení a doba: Měsíčník zelených hnutí*. 2018, (6), s. 2.

¹³ MICHÁLEK, L. *Plumlov: hrad-zámek západně od Prostějova*. Dobrá: Beatris, 2008. s. 38 – 39.

V letech 1322 – 1466 vlastní Plumlov páni z Kravař. Již v roce 1322 při prodeji panství Janem Lucemburským Vokovi z Kravař se objevuje první zmínka o existujícím podhradí.¹⁴ Další záznam z 23. února 1347 uvádí převedení panství do rukou Beneše II. z Kravař od Petra z Rožmberka. Tato smlouva stanovovala přesná pravidla postoupení majetku za čtyř podmínek. 1. Když bude mít Beneš mužské potomky, zdědí majetek oni. 2. Když bude mít Beneš pouze dcery, majetek se prodá a polovina případně dědicům Petra z Rožmberka. 3. Pokud Beneš nebude mít žádné dědice, celé panství připadne Petrovi z Rožmberka. 4. Beneš nesmí Plumlov prodat, darovat ani zastavit.¹⁵

V letech 1496 – 1521 nastal za Viléma z Pernštejna velký rozkvět panství. Vilém byl vynikajícím hospodářem a postupně se mu podařilo oddlužit celou rodinu, následně přikupoval další území k vytvoření velkých územních celků, které využíval zejména pro zakládání nových rybníků. Za jeho vlády proběhla velká přestavba Plumlovského hradu na zámek. Roku 1507 se již panské sídlo mohlo oficiálně označovat jako zámek, kterému vládl hejtman.¹⁶

Za Pernštejnů se Plumlov stal sídlem hospodářské správy prostějovského panství. Po velkém požáru, který na hradě vypukl 6. července 1586, ho Jan z Pernštejna prodal i s panstvím Karlovi z Lichtenštejna. Plumlov se tak dostal na více než tři století do vlastnictví tohoto rodu.

Lichtenštejnové významně zasáhli do dějin městečka jak dlouhotrvajícím držením panství, tak monumentální stavbou zámku nad Podhradským rybníkem. Rod knížat se zasloužil o celkovou tvář městečka a za jejich vlády Plumlov získal vzhled renesanční pevnosti.¹⁷

2.2 Název města

Název Plumlova se odvozuje ze složeniny Blumenau, což znamená „květinová mýtina“. Jinou variantou je pojmenování podle osobního jména Pluoma, Pluma, Plumen. Z názvu je však patrný německý původ, což pravděpodobně souvisí se skupinami německých přistěhovalců, kterými byly osídlovány doposud řídky obydlené oblasti naší země a to především ve 13. století.

¹⁴ PÁLKA, J. *Z historie města Plumlov*. Plumlov: Josef Pálka, 2015. s. 7.

¹⁵ MICHÁLEK, L. *Plumlov: hrad-zámek západně od Prostějova*. Dobrá: Beatris, 2008. s. 7.

¹⁶ KÜHNDEL, J. *Plumlovský zámek a jeho knížecí architekt*. Prostějov: Městské museum, 1937. s. 16 – 17.

¹⁷ KVAPIL, M. *Plumlov*. Prostějov: Aquarel, 1991. s. 13 – 14.

V 16. století se poté městečko nazývalo Plumlovec, a to kvůli odlišení od hradu. Ve starých písemnostech nalézáme název Plumlov v nejrůznějších podobách: 1347 Plumbnaw, 1384 Plumnaw, 1403 de Plumlaw, 1602 hrad Plumlow s městečkem Plumlowcem, 1677 Plumenaw, 1681 Blumlau, 1834 Plumenau, 1945 Plumlov.¹⁸

2.3 Znak a prapor města

Město Plumlov má svůj znak, kdy jej však získalo, není přesně doloženo. Zakulacený štít je vodorovně dělený, horní polovina má červené pozadí, na kterém je vyobrazena stříbrná zavínutá střela, jejíž hrot směřuje vpravo. V dolní polovině na zlatém pozadí je znázorněna černá zubří hlava se zlatou houžví v nozdrách a červeným jazykem. Zavínutá střela byla převzata z erbu pánů z Kravař. Zubří hlava byla do znaku přijata v 15. století jako znak nové svrchovanosti pánů z Pernštejna.¹⁹

Prapor města vytvořil Jiří Louda a skládá se ze dvou částí v poměru 1 : 1. V žerďové části, která má červené pozadí je vztyčena zavínutá střela a v části vlající se zlatým pozadím je umístěna zubří hlava. Symboly obsažené v praporu jsou stejné jako ve znaku města.²⁰

2.4 Významné osobnosti

Městem Plumlovem i jeho okolím prošlo během let několik významných osobností. Město se stalo rodištěm, ale i působištěm mnoha osobností nejen z kultury, ale kupříkladu i z historie.

2.4.1 Josef Nešvera

Josef Nešvera se narodil 24. října 1842 v Praskolesích u Hořovic a Plumlov navštěvoval s rodinou během letních pobytů. Byl českým skladatelem chrámové hudby, varhaníkem, dirigentem i hudebním pedagogem. Přátelil se s Bedřichem Smetanou a jeho hudbu poslouchal i Antonín Dvořák. Za svůj život vystřídal mnohá povolání. Po střední škole absolvoval učitelský ústav a krátce pracoval jako učitel v Litni a poté v Hořovicích. Od roku 1884 působil jako skladatel a ředitel dómského kůru v Olomouci. Stal se také sbormistrem Žerotína, ředitelem kůru v Berouně a v Hradci Králové a rovněž i učitelem zpěvu v biskupském semináři. Vyučoval dokonce i arcivévody Eugena a Petra Ferdinanda Habsburské.

¹⁸ MICHÁLEK, L. *Plumlov: hrad-zámek západně od Prostějova*. Dobrá: Beatris, 2008. s. 38.

¹⁹ AUGUSTIN, J. *Česká republika ve znacích, symbolech a erbech*. Sokolov: Arbor, 1997. s. 148.

²⁰ PÁLKA, J. *Z historie města Plumlov*. Plumlov: Josef Pálka, 2015. s. 11.

Plumlovská příroda jej silně inspirovala pro svoji tvorbu a zkomponoval zde například Plumlovské motivy, operu Lesní duch, část opery Perdita, Starosvětské písničky, oratorium De profundis, které bylo představeno i ve Vídni a Londýně, a mnoho dalších skladeb a her. Velmi aktivně se zapojoval do kulturního dění na Moravě a rád organizoval divadla, hudební vystoupení i koncerty. Spolupracoval s Vojtěškou Baldessari Plumlovskou a složil pro divadelní ochotníky z Plumlova valčík s názvem Sněženky. Byl členem římské Akademie věd a umění a za svůj život obdržel několik řádů a vyznamenání. Zemřel 12. dubna 1914 v Olomouci.

2.4.2 Vojtěška Baldessari Plumlovská

Vojtěška Baldessari Plumlovská se narodila 17. dubna 1854 v Plumlově. Za svůj život působila jako učitelka, spisovatelka, autorka dětských divadelních her, básnířka a příležitostná herečka. Láska k divadlu, rodnému kraji, bájím a pověstem ji provázela celý život. V sedmnácti letech s rodinou odcestovala do Vídně, kde začala pracovat jako vychovatelka. V roce 1872 obdržela aprobaci z oboru pedagogiky a vrátila se učit do Rýmařova. Dále působila i ve Šternberku a Kroměříži, kde na školách usilovala o prosazení češtiny.²¹

O její hry nebyl zprvu velký zájem, avšak po usilovné práci se roku 1899 dostavil úspěch. Některé autorčiny hry byly pro divadelní scénu zhudebněny tehdejšími skladateli nebo přeloženy do němčiny, francouzštiny a srbštiny.²² Vrcholný triumf přišel současně s uvedením jejích děl v Národním divadle v Praze. Jaroslav Vrchlický velmi kladně ohodnotil její talent a v roce 1924 byla oceněna jako první a nejlepší dramatická spisovatelka pro mládež. Pro děti napsala 24 her, dvě hry pro dospělé, 14 her pro loutková divadla a dále řadu článků a básní. Ke svému jménu si přidala spisovatelský pseudonym Plumlovská, aby tak vzdala čest svému rodišti. Zemřela 31. března 1934.²³

2.4.3 František Skorkovský

MUDr. František Skorkovský se narodil 11. prosince 1863 v Humpolci. Do Plumlova přišel v roce 1895 a jako obvodní lékař zde působil až do roku 1935. Byl velmi oblíbeným a vyhledávaným lékařem zejména pro svoji odbornost a lidský přístup. Aktivně se zapojoval do kulturního života v okrese, pořádal sokolské a zdravotnické přednášky a nacvičoval

²¹ FRAUS, T., HLAVÁČOVÁ J., KÖHLEROVÁ, J. (Eds.), *K historii kulturního života v Plumlově: polovina 19. až konec 20. století*. Prostějov: Okrašlovací spolek města Prostějova, 2010. s. 7.

²² JANOUŠEK, V. *Vlastivěda moravská: Místopis Moravy, Plumlovský okres*. Brno: Garn, 2010. s. 78.

²³ FRAUS, T., HLAVÁČOVÁ J., KÖHLEROVÁ, J. (Eds.), *K historii kulturního života v Plumlově: polovina 19. až konec 20. století*. Prostějov: Okrašlovací spolek města Prostějova, 2010. s. 7.

pěvecká vystoupení s místní mládeží v pěveckém sboru Hlahol, který míval až osmdesát členů. Založil Okresní hospodářský spolek a byl jmenován čestným občanem Plumlova. Jeho celoživotní práce byla oceněna řadou čestných diplomů. Zemřel 24. září 1957.

2.4.4 Václav Svoboda Plumlovský

Václav Svoboda Plumlovský byl známý plumlovský rodák, který se narodil 18. července 1872. Mluvil výhradně ve verších a sám sebe považoval za básníka a spisovatele, ale ve skutečnosti to byl nedoučený švec, příležitostný řezník a podřadný básník. Mnozí občané se na jeho účet bavili a udělali z něj obecního blázna. Avšak Václav Svoboda Plumlovský byl mírný a velmi důvěřivý člověk s laskavým úsměvem na tváři.

Z vlastních finančních prostředků vydával své básně a romány. Jeho verše byly většinou jen příležitostné improvizace, jejich existenci nelze však doložit z důvodu nedochování rukopisné pozůstalosti. Zemřel 11. listopadu 1956 v kroměřížském ústavu pro duševně choré. Teprve po své smrti se stal slavným rodákem a populární postavou Plumlova. Báseň Chudobín se dočkala překladu do více než padesáti jazyků.²⁴ Ke 125. výročí Svobodova narození mu byla odhalena pamětní deska na budově hotelu U Konšelů, která byla odstraněna roku 2006 a nyní je uložena v depozitáři KZ Plumlov. V parku Svatopluka Čecha na Hlavním náměstí je umístěna busta k uctění Václava Svobody Plumlovského.²⁵

2.4.5 František Hýbl

František Hýbl byl plumlovský rodák, který se narodil 6. května 1875. Byl historikem a profesorem filosofie. Ovládal hru na housle, basu, violu i klarinet. Na gymnáziu byl členem školního orchestru. Ve svém dalším studiu se zabýval právem a poté historií. Proslavil se zejména studiem a zmapováním bulharské historie v díle Dějiny národa bulharského z roku 1923. Zpracoval i studii s názvem Počátky Minoritů v Čechách a na Moravě, která byla vydána v Českém časopise historickém. Působil jako profesor dějepisu a zeměpisu na gymnáziu v Olomouci a v Boskovicích, také psal učebnice pro střední školy. Zemřel 31. července 1929.²⁶

²⁴ FRAUS, T., HLAVÁČOVÁ J., KÖHLEROVÁ, J. (Eds.), *K historii kulturního života v Plumlově: polovina 19. až konec 20. století*. Prostějov: Okrašlovací spolek města Prostějova, 2010. s. 9.

²⁵ PÁLKA, J. *Z historie města Plumlov*. Plumlov: Josef Pálka, 2015. s. 38.

²⁶ FRAUS, T., HLAVÁČOVÁ J., KÖHLEROVÁ, J. (Eds.), *K historii kulturního života v Plumlově: polovina 19. až konec 20. století*. Prostějov: Okrašlovací spolek města Prostějova, 2010. s. 8.

2.4.6 Josef Blekta

Josef Blekta byl pedagog, badatel a zakladatel muzea, který se narodil 21. prosince 1882 v Podolí u Bouzova. Svůj život zasvětil kultuře a osvětě právě o plumlovském regionu. Vystudoval Slovanské gymnázium v Olomouci, dále získal aprobaci pro výuku přírodních věd a složil zkoušky, které mu dovoľovaly vyučovat na měšťanských školách. Zprvu působil na škole v Čechách pod Kosířem, ale brzy odešel bojovat na frontu. Své zážitky z války popisoval ve fejetonech, které vycházely v Národních listech v Brně.

Po návratu z války působil až do roku 1926 na měšťanské škole v Prostějově. V roce 1932 byl dosazen na místo ředitele měšťanské školy v Plumlově. Podílel se na zvelebování školy a obohacoval přírodopisné, mineralogické i geologické sbírky na škole. Školu řídil do roku 1939. Po roce 1945 založil na zámku Krajinské muzeum, pro které obstarával sbírky z celého kraje a uskutečňoval expozice. Vytvářel cenné plastické mapy celého okresu a stal se průvodcem přírodních rezervací. Zemřel 7. listopadu 1960.²⁷

2.4.7 Miloš Sukup

Miloš Sukup se narodil 5. září 1922 v Plumlově. Ve svém domku v ulici Rudé armády měl malou temnou komoru s archivem 2 500 vybraných negativů ze své bohaté celoživotní práce excelentního fotografa.

Po absolvování gymnázia v Prostějově odmaturoval na obchodní akademii v roce 1942. Již za studií se u něj začaly projevovat sklony k výtvarnému umění. Uměl kreslit, malovat a začínal fotografovat. Po válce pracoval jako fotoreportér a reklamní a průmyslový fotograf ve Zlíně. Roku 1963 nastoupil k vojenskému tisku jako fotoreportér a později se stal zpravodajem časopisu Zápisník v Brně. Neustálé cestování bylo pro něj velmi náročné, tak se roku 1965 usadil v Prostějově a začal pracovat v propagaci zásilkového obchodního domu DONA.

Ještě v době působení u vojenského tisku se pustil do spolupráce s nakladatelstvími Orbis a Pressfoto, pro která pořídil stovky černobílých i barevných pohlednic z Čech i Moravy. Celou svojí duší byl fotograf a zůstala za ním velká spousta snímků otištěných v novinách, časopisech, propagačních materiálech i pohlednicích. Účastnil se mnoha domácích i zahraničních výstav a jeho fotografie reprezentovaly naši republiku na výstavách

²⁷ FRAUS, T., HLAVÁČOVÁ J., KÖHLEROVÁ, J. (Eds.), *K historii kulturního života v Plumlově: polovina 19. až konec 20. století*. Prostějov: Okrašlovací spolek města Prostějova, 2010. s. 8.

a v soutěžích například ve Velké Británii, Indii, Kanadě, Číně, Novém Zélandu a ve spoustě dalších zemích. Miloš Sukup je výjimečná osobnost kulturního života města Plumlova. Zemřel 24. února 1989 v Prostějově.²⁸

2.4.8 Zdeněk Přikryl

Zdeněk Přikryl se narodil 26. února 1938 v Prostějově a své dětství prožil v Domamyslicích. Vystudoval prostějovskou hudební školu a ovládá hru na pozoun, akordeon a violoncello. Aby mohl vyučovat hru na hudební nástroje, tak absolvoval Pedagogický institut v Olomouci a jeho prvním působištěm před válkou byla hudební škola v Prostějově. Po návrtu z vojenské služby učil dva roky v Rýmařově a v roce 1962 se přemístil na Plumlov.

V Plumlově působil celkem 24 let, nejprve jako učitel a od roku 1967 celých 19 let jako ředitel základní školy. Zprvu jeho práce spočívala v přestavbě rodinného domku na budovu ZUŠ a v péči o její pobočky. Poté řídil školu, vyučoval, rozšířil uměleckou školu o další tři obory a dirigoval pěvecký sbor Plumlovan. Všechny úkoly vykonával výborně a všichni jeho žáci i kolegové na něj rádi vzpomínají.²⁹

2.4.9 Další významné osobnosti

K dalším osobnostem Plumlova a jeho okolí můžeme zařadit například spisovatelku, malířku a sochařku Lilian Amann, spisovatele a grafika Josefa Barucha, spisovatele a filosofa Vladimíra Boreckého, spisovatele Josefa Pálku, Františka Sekaninu, Vojtěcha Vitáska, Jana Duřpeka, Martina Jančíka nebo Jana Kündela, malíře Tomáše Hýska, Viléma Krause, Miloše Libru nebo Josefa Weisera, dále fyzika, pedagoga a vynálezce elektrografie Bartoloměje Navrátila nebo političku a senátorku Československé strany národně socialistické Ruženu Reichstädterovou. O Plumlovu skládal básně i Petr Bezruč, jeho báseň Plumlov I. je zapsána v obecní kronice.³⁰

²⁸ FRAUS, T., HLAVÁČOVÁ J., KÖHLEROVÁ, J. (Eds.), *K historii kulturního života v Plumlově: polovina 19. až konec 20. století*. Prostějov: Okrašlovací spolek města Prostějova, 2010. s. 12 – 13.

²⁹ Tamtéž, s. 15.

³⁰ PÁLKA, J. *Z historie města Plumlov*. Plumlov: Josef Pálka, 2015. s. 42 – 46.

3. Významné pamětihodnosti

3.1 Zámek Plumlov

Barokní zámek s pozůstatky bývalého hradu je nejvýznamnější památkou Plumlova. Stojí na skalnatém návrší a svojí západní stranou je obrácen k Podhradskému rybníku, jeho východní, bohatě zdobená strana směřuje do zámeckého dvora. Východní fasáda, které dominují tři řady volně předsazených sloupů, spočívá na neobyčejně silných zdech a její podstřeší je okrášleno renesančními freskami.³¹ Celý areál zámku je chráněn jako kulturní památka, kterou představuje zřícenina hradu, Vysoký zámek, Nízký zámek, hospodářský objekt v nádvoří, ohradní zeď, socha sv. Petra z Alcantary a přilehlý lesopark. Pořádají se zde nejrůznější kulturní akce.

3.1.1 Historie hradu – zámku

Jako prvního stavitele hradu v Plumlově nám starší literatury uvádějí krále Přemysla Otakara II., avšak z archeologických výzkumů, které na hradě proběhly v devadesátých letech 20. století, je patrné, že hrad postavil až jeho syn, vévoda Mikuláš Opavský, který vlastnil Plumlov na přelomu 13. a 14. století. Vévoda nechal vystavět sídlo skromných rozměrů s palácem a malým nádvořím, na kterém se tyčila válcová věž.

Pravděpodobně mezi roky 1311 až 1318 odkoupil Plumlov od Mikuláše Jan Lucemburský za 1 800 kop grošů. Jan Lucemburský Plumlovské panství dále rozšířil, avšak krátce na to vše prodal svému stoupenci Vokovi z Kravař.³²

Hrad za Kravařů a jejich dědiců

Ve dvacátých letech 14. století přešlo Plumlovské panství do rodu Kravařů, kdy král Jan prodal Vokovi z Kravař hrady Plumlov a Drahůš s městečkem a vesnicemi, které k těmto hradům náležely. Po Vokově smrti roku 1329 Plumlov zdědil jeho vnuk Jindřich, který toto panství spravoval až do své smrti roku 1344.

Po Jindřichově smrti se Plumlova na základě dědické smlouvy ujal jeho strýc, Petr z Rožmberka. Ten se však již za tři roky panství vzdal, ve prospěch Beneše z Kravař, který byl Jindřichův bratr. Za doby Beneše z Kravař a Strážnice se Plumlovské panství rozšířilo o vsi Lešany, Ohrozim a Smržice a v roce 1374 dále přikoupil i polovinu města Prostějova,

³¹ SIMON, J. *Turistický průvodce po Prostějovsku, Plumlovsku a vysočině Dražanské*. Prostějov: Klub československých turistů, 1933. s. 77 – 78.

³² MICHÁLEK, L. *Plumlov: hrad-zámek západně od Prostějova*. Dobrá: Beatris, 2008. s. 2 – 3.

zdejší mlýn a tvrz. V roce 1375 Beneš zemřel. Plumlovské panství tedy převzal jeho syn Petr I. z Kravař a Plumlova, které dále rozšiřoval a obhospodařoval až do roku 1411, kdy zemřel.

Po smrti Jiřího z Kravaře a ze Strážnice roku 1466 zaniká poslední hlavní rodová linie Kravařů.³³

V letech 1466 – 1490 zůstal hrad pod vládou Jana Heralta z Kunštátu, který byl manželem Johanky z Kravař. Hrad byl v této době nejen střediskem panství, ale i sídlem feudálního pána, který při něm nechal postavit vícebokou baštu, která je zachována dodnes. Jan nechal vybudovat po celém panství i několik rybníků, ke kterým patří zejména Podhradský rybník vybudovaný kolem roku 1490. Po jeho smrti roku 1495 získali Plumlov Pernštejnové.³⁴

Období Lichtenštejnů

Lichtenštejnové byly posledními vlastníky panství a významně ovlivnili zdejší život a tvář městečka. Kníže Karel z Lichtenštejna provedl důkladné opravy – nechal nejen celý hrad zmodernizovat, ale i nově opevnit, jenže záhy vše změnila třicetiletá válka. Nejprve v roce 1619 hrad vyplenilo vojsko moravských stavů, kteří v čele s velitelem Hartmanem Puchheimem v noci na 29. července obsadili plumlovský hrad, ze kterého pobrali vše, co našli a také poškodili nedávno vybudované opevnění. A po čtyřiaadvaceti letech hrad dobyli Švédové, kteří po šestitýdenním pustošení zničili hradby a celý Plumlov zapálili.

Lichtenštejnům zbyly z celého panství jen ruiny, a tak se Karel Eusebius z Lichtenštejna rozhodl celý zpustošený hrad přebudovat na čtyřkřídlovou třípatrovou stavbu se dvěma řadami pokojů ve všech křídlech. Kvůli sporu s vlastním synem Janem Adamem z Lichtenštejna, však nebyla monumentální stavba dokončena a vzniklo torzo původního záměru, které má pouze jedno křídlo s jednou řadou pokojů. I tak má ale palác šest nadzemních podlaží, která jsou vysoká 35 metrů a tyčí se na skále nad hadinou Podhradského rybníka.³⁵

³³ MICHÁLEK, L. *Plumlov: hrad-zámek západně od Prostějova*. Dobrá: Beatris, 2008. s. 4 – 16.

³⁴ Tamtéž, s. 16 – 17.

³⁵ BAUER, J. *Tajnosti moravských hradů a zámků*. Třebíč: Akcent, 2005. s. 59 – 60.

Po vichřici v roce 1803 byl starý hrad zbořen a rozebrán, zůstaly po něm jen nepatrné zbytky zdí, sklepů, studny a věže. Od roku 1850 až do počátku 20. století zámek sloužil jako Okresní soudní dvůr a Berní úřad.

V průběhu 20. století se zámek dočkal potřebných oprav a v roce 1994 přešel celý objekt do majetku města Plumlova, které provedlo rozsáhlé opravy i v místech, kam dříve veřejnost neměla přístup. O rok později byl zámek zpřístupněn návštěvníkům a zahájeno provádění.³⁶

3.1.2 Výzdoba zámku

Z původního gotického hradu zbyly tak nepatrné zbytky, že dnešní poddajnou a neobvyklou siluetu plumlovského zámku určuje jedině do výše se pnoucí křídlo nedokončené stavby knížete Karla Eusebia a jeho syna Jana Adama. Vlastní projekt knížete vycházel ze studia děl architektů italské renesance Vignoly a Palladia, ten však nebyl ve svém celku realizován.³⁷

Průčelí k rybníku i boční fasády zůstávají v rozporu s návrhem jednoduché, členěné pouze řadami oken. Fasáda směřující do zámeckého dvora je po celé výšce zdobena volně předsazenými sloupy. Každá vrstva je podle klasických renesančních pravidel jiná. Přízemí zkrášlují sloupy v toskánském řádu, uprostřed sloupy v řádu iónském a nejvyšší patro zdobí sloupy kompozitního řádu. Jednotlivá patra jsou oddělena římsami, pod nimiž probíhají po celé délce budovy štukové vlysy. Okna hlavních pater mají dekorativní orámování s nadokenními štíty a jsou zdobena parapetními kuželkovými balustrádami. V interiéru zámku můžeme nalézt zbytky reprezentační štukové a malířské výzdoby.³⁸

Nízký Zámek

Nízký zámek představují tříkřídlé přízemní budovy na půdorysu písmene U, které navazují na zbytek opevnění. Fasáda budovy je hladká. Nad půlkruhově zaklenutým průjezdem stojí čtyřboká zvonice s hodinami a pamětní deska s nápisem a erbem.³⁹

³⁶ MICHÁLEK, L. *Plumlov: hrad-zámek západně od Prostějova*. Dobrá: Beatris, 2008. s. 37 – 38.

³⁷ KÜHNDEL, J. *Plumlovský zámek a jeho knížecí architekt*. Prostějov: Městské museum, 1937. s. 56.

³⁸ PÁLKA, J. *Z historie města Plumlov*. Plumlov: Josef Pálka, 2015. s. 13.

³⁹ Tamtéž, s. 19.

3.1.3 Zámek v současnosti

Návštěvní sezóna trvá každý rok od dubna do října. Zámek je ve třech různých okruzích zpřístupněn ve všech podlažích včetně dvou pater sklepů a pudy. První okruh nabízí návštěvu prvních třech podlaží s baštou, druhý okruh umožňuje prohlídku výstavy Vítězná křídla a muzejní expozici v prvním patře s baštou a třetí okruh je určen pro návštěvníky nikdy neobývaných prostor zámku 4. a 5. patra, zámecké pudy a přízemí s vězením. Vstup na nádvoří je bez poplatku. Zde mohou návštěvníci zavítat do kavárny, občerstvení v Kamenném sále nebo do Obchůdku pro radost se suvenýry.⁴⁰

Během návštěvní sezóny, která v letošním roce započala 6. dubna, se v areálu zámku bude konat bezmála čtyřicet kulturních akcí pro veřejnost, jako například nejrůznější vernisáže v prostorách zámku, vítání jara, pohádkové prohlídky, jarmarky, čarodějnické prohlídky, koncerty, šermířská představení, Halloween na zámku, Vánoční koncert a mnoho dalších.⁴¹

3.2 Kostel Nejsvětější Trojice

Farní kostel Nejsvětější Trojice nechal postavit Vojtěch z Pernštejna. Jeho stavba započala roku 1555, kdy plumlovský úředník Albrecht z Konic požádal o dovoz materiálu z Čelechovic. Autor prvních kostelních obrazů byl malíř Vyjídáček z Prostějova. Po požáru v roce 1828 proběhla oprava kostela a byla vystavena nová věž na západní straně, která měří 33 metrů.⁴²

Dispozice stavby má pevný a jasný řád, jejímž základem je jedna hlavní loď obdélníkového půdorysu s trojbokým závěrem. Ve věži jsou umístěny dva zvony z roku 1830 – sv. Jan Křtitel a umíráček, jejich odbíjení bylo spuštěno v roce 1954. Kromě zvonů můžeme na kostelní věži vidět i hodiny.

Kostel byl původně hřbitovní, avšak jeho hřbitov byl zrušen roku 1950, ze kterého zde zůstalo jen několik kamenných náhrobků, kamenný kříž a márnice. Nově byl hřbitov přemístěn za město. Prostor kostela obklopuje hřbitovní zeď, do které jsou u vstupu zasazené

⁴⁰ Zámecké info. In: *Zámek Plumlov* [online]. [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <http://www.plumlov-zamek.cz/index.php/zamecke-info-cz/navstevni-a-provozni-rad>.

⁴¹ Pořádané akce zámku. In: *Zámek Plumlov* [online]. [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <http://www.plumlov-zamek.cz/index.php/poradane-akce/poradane-akce>.

⁴² JANOUŠEK, V. *Vlastivěda moravská: Místopis Moravy, Plumlovský okres*. Brno: Garn, 2010. s. 70.

dvě železné dělové koule a mezi nimi pamětní kamenná deska, která připomíná švédskou okupaci během třicetileté války.⁴³

Celý areál kostela je chráněn jako nemovitá kulturní památka. V současné době kostel slouží k vykonávání obřadů, bohoslužby pro místní obyvatele se konají dvakrát týdně a dále je kostel zapojován do programu Noci kostelů.

3.3 Další pamětihodnosti

V celé rozloze Plumlova můžeme nalézt nejrůznější historické památky, které dotvářejí harmonické prostředí města.

Ve městě jsou situované čtyři významné historické sochy. Socha sv. Antonína se nachází v horní části parku v centru Plumlova, jeho pískovcová socha stojí na podstavci, kde je vyryt rok 1786. Socha sv. Floriána stojí na Tyršově náměstí pod lípou, na podstavci má nápis: „*Swaty Floriane chraň nás od ohně 1749*“. U místního kostela je v kovové zábraně umístěna pískovcová socha sv. Jana Nepomuckého, který je vyobrazen s pozlacenou svatozáří. A socha sv. Petra z Alcantary je vyobrazena s velkým dřevěným křížem před vstupem do zámku.

Na Tyršově náměstí je postaven pomník obětí první světové války, na kterém je vytesán velký sedící lev a na podstavci pod ním jsou vepsána jména a nápis: „*Obětem II. odboje Svaz bojovníku za svobodu, Jednota v Plumlově*“.

V parku se dále nachází dva pomníky, první – kamenná mohyla uctívá památku Svatopluka Čecha a druhý je věnován plumlovskému rodákovi Václavu Svobodovi Plumlovskému. Nedaleko těchto pomníků stojí i kaplička se zvonicí, která je pravděpodobně zasvěcena Panně Marii Lourdské a před ní je umístěn jeden z několika kamenných křížů, které zdobí celé město. Další kamenné kříže můžeme najít například za hrází v Oboře, u nového hřbitova, u kostela, nebo u cesty do Ohrozimi.

Z dalších pamětihodností můžeme jmenovat sochu Piety – Panny Marie s mrtvým Kristem na klíně u hřbitova, Boží muka nedaleko kostela, nebo i klášter – útulek sv. Josefa pro osiřelé děti, na jehož zahradě stojí bývalá jeskyně Panny Marie Lourdské. K technickým památkám patří hráz Podhradského rybníka, bývalý vodní mlýn pod zámkem a bývalý panský pivovar na Hlavním náměstí, který fungoval v letech 1590 – 1883.

⁴³ KADLEC, Ján. Plumlovsko: Drobné památky Plumlova II. *Zelení a doba: Měsíčník zelených hnutí*. 2018, (7), s. 2.

4. Plumlovská přehrada

Plumlovská přehrada vybudovaná na říčce Hloučele je nejstarší přehradní nádrž v celém povodí řeky Moravy. Spojuje tři rybníky – Podhradský, Stichovský a Zlechovský o celkové výměře 64 hektarů.⁴⁴ Přehrada má sypanou zemní hráz 465 metrů dlouhou, 6 metrů širokou a 17 metrů vysokou.⁴⁵ Pojímá asi 5,4 milionů metrů krychlových vody, kterou zadržuje z Dražanské vysočiny, její maximální hloubka je 11 metrů.⁴⁶ U hráze se nachází věžový objekt s vypustným zařízením a kolem jižního břehu stojí řada rekreačních chat, hotely a kemp. Slouží především k rekreaci, vodním sportům, k rybaření a k výrobě elektrické energie.⁴⁷

4.1 Historie

Stavba Plumlovské přehrady začala roku 1913, ale z důvodu první světové války byly práce přerušeny. Její budování pokračovalo až od roku 1921, pod vedením Ing. Vladimíra Vrtěla, a trvalo 10 let.⁴⁸ Plumlovská hráz vznikla zvýšením původní Stichovské hráze o 12 metrů.⁴⁹ Stavba byla financována prostřednictvím moravského zemského výboru a státu a její stavební náklad byl ještě před válkou rozpočten na 2,5 milionu korun, ale po dostavení její rozpočet činil 13 milionů korun, ve kterém byl zahrnut i náklad na provedené rekonstrukce a neočekávané práce.⁵⁰

Podnětem k vystavení nádrže byly ničivé záplavy, které na počátku 20. století postihly oblast Prostějovska. Již v roce 1909 byl vypracován projekt na její výstavbu, který schválilo prostějovské hejtmánství roku 1911.⁵¹ Příčinou dlouhého trvání výstavby byla nejen válka, ale i zvýšená opatrnost dodavatele a nepříznivé hydrometeorologické podmínky, které celou práci jen ztěžovaly. Přehrada byla konečně dokončena a naplněna vodou v roce 1933 a do trvalého provozu byla uvedena v červenci 1936.

⁴⁴ SIMON, J. *Turistický průvodce po Prostějovsku, Plumlovsku a vysočině Dražanské*. Prostějov: Klub československých turistů, 1933. s. 75.

⁴⁵ MICHÁLEK, L. *Plumlov: hrad-zámek západně od Prostějova*. Dobrá: Beatris, 2008. s. 40.

⁴⁶ SIMON, J. *Turistický průvodce po Prostějovsku, Plumlovsku a vysočině Dražanské*. Prostějov: Klub československých turistů, 1933. s. 75.

⁴⁷ MICHÁLEK, L. *Plumlov: hrad-zámek západně od Prostějova*. Dobrá: Beatris, 2008. s. 40 – 41.

⁴⁸ JANOUŠEK, V. *Vlastivěda moravská: Místopis Moravy, Plumlovský okres*. Brno: Garn, 2010. s. 7.

⁴⁹ SIMON, J. *Turistický průvodce po Prostějovsku, Plumlovsku a vysočině Dražanské*. Prostějov: Klub československých turistů, 1933. s. 75.

⁵⁰ KÜHNDEL, J. *Prostějov, město a okres*. Brno: Národohospodářská propagace Československa, 1940. s. 135.

⁵¹ MICHÁLEK, L. *Plumlov: hrad-zámek západně od Prostějova*. Dobrá: Beatris, 2008. s. 40.

4.2 Využití

Hlavní význam vodního díla je v protipovodňové ochraně pomocí snižování povodňových průtoků a dále v zajištění trvalého minimálního průtoku řeky Hloučely v období sucha. Od roku 1997 se přehrada využívá k výrobě elektrické energie pomocí malé vodní elektrárny s turbínou o výkonu až 31 kW. Je také vyhledávaným místem pro rekreační účely, vodní sporty, ke koupání i k rybaření. Dále se uvažuje o tom, že by Plumlovská přehrada mohla provizorně zásobovat vodou Prostějov a zajistit odběr povrchové vody z toku pod přehradou.⁵²

4.3 Zajímavosti

Na stavbě přehrady se mimo jiné podíleli i italští zajatci, po kterých je pojmenována „Taliánská skála“. Tu museli Italové nejdříve odstřelit a poté ručně odvážet kámen, který byl použit pro stavbu nádrže.⁵³

V roce 2008 byl spuštěn projekt Čištění vodního díla Plumlov, který měl vyřešit problémy s kvalitou vody. Nádrž byla znečištěna zátěží fosforu a sinicemi, kvůli kterým byl vyhlášen zákaz koupání. V rámci tohoto projektu došlo k vypuštění vody, těžbě sedimentů dna o objemu 236 tisíc metrů krychlových, budování mokřadů a zarybňování přehrady. Dalším krokem byla v roce 2012 náročná rekonstrukce hráze, která skončila v říjnu 2013. Celková investice činila 136 milionů korun. Cílem tohoto projektu bylo nejen zvýšení bezpečnosti přehrady, ale také zlepšení jakosti vod. Opětovné napuštění hráze započalo v srpnu 2013.⁵⁴

V okolí Plumlovské přehrady, ale i na její hladině se pravidelně uskutečňují nejrůznější kulturní i rekreační akce. Nejznámější událostí roku bývají závody Dračích lodí, Mezinárodní hudební festival pro děti a mládež se zdravotním postižením, rozmanité hudební koncerty a festival Keltská noc. Dále je možné zavítat do Letního kina Mostkovice, které se nachází nad hrází přehrady.⁵⁵

⁵² VD Plumlov. In: *Povodí Moravy* [online]. [cit. 2019-04-22]. Dostupné z: <http://www.pmo.cz/cz/o-podniku/vodni-dila/plumlov/>.

⁵³ MICHÁLEK, L. *Plumlov: hrad-zámek západně od Prostějova*. Dobrá: Beatris, 2008. s. 40.

⁵⁴ VD Plumlov. In: *Povodí Moravy* [online]. [cit. 2019-04-22]. Dostupné z: <http://www.pmo.cz/cz/o-podniku/vodni-dila/plumlov/>.

⁵⁵ Plumlovská přehrada. In: *Turistické známky* [online]. [cit. 2019-04-22]. Dostupné z: <https://www.turisticke-znamky.cz/hlasovani.html?id=18751>.

5. Vzdělávací instituce

5.1 Historie školství v Plumlově

Město Plumlov bývalo sídlem největšího moravského panství, ke kterému patřila města Kostelec a Určice, dále 27 poddanských obcí a židovská obec prostějovská. Podle mariatereziánského katastru se Plumlov v roce 1749 dal označit jako chudé městečko s málo pozemky, kde pracoval jeden zámečník, kovář, mlynář a kožišník, dále čtyři tkalci a krejčí, tři ševci a devět zedníků. Působil zde také lékař. Správu obce vedli dva pudmistři (zástupci obce), rychtář a osoby jmenované vrchností.

V dobách, ještě před reformou Marie Terezie, nebylo o důstojnosti školy a vážnosti učitelské profese ani ponětí a elementární školství bylo zanedbáváno. Učitel býval spíše kostelním zaměstnancem a obecním písařem. Na venkově se o vyučování dětí nejevil příliš velký zájem.⁵⁶

První zmínka o stavbě školy se objevuje roku 1750, ale bez bližšího označení. Zápis o stavbě nové školy přichází roku 1772, kdy plumlovská obec požádala vrchnost o stavební materiál k výstavbě školní budovy, která spíše připomínala malý, nepatrný dřevěný domek, který stával vedle panské kovárny v místech dnešního parku na náměstí. Plán této školy se ale nezachoval z důvodu požáru, o kterém se později dozvídáme z kostelní listiny.

Návštěva této triviální školy nebyla povinná, a tak nás nepřekvapí, že v zimním období ji navštěvovalo asi 24 žáků a v létě pouze 5 žáků. Ubohý stav školy měla změnit reforma obecného školství císařovny Marie Terezie a Josefa II. Společně usilovali o zlepšení školních poměrů a roku 1774 vydali školní řád (*Allgemeine Schulordnung*), poukazující na to, že základem štěstí národa je výchova mládeže. Již v roce 1782 císař Josef II. vybízí k povinné školní docházce a zřizování škol v obcích, kde bylo více dětí, kde byla fara nebo filiální kostel. Ve školách se vyučovalo jen německy, protože spisovný český jazyk byl považován za mrtvý. Žáci se v této době učili především katolické náboženství, abecedu, číst, psát a počítat. Dle tehdejšího systému z roku 1805 Rakousko za císaře Františka II. nepotřebovalo lidi vzdělané, nýbrž dobré poddané. Aby se lidé vychovávali ve větší míře k pracovitosti, tak se do škol zavádělo více ručních prací jako například včelařství, štěpařství, ošetřování zahrad nebo pěstování bource morušového. Ve škole bylo vše zakládáno na ctižádosti, a tak se

⁵⁶ BLEKTA, J. *Vzpomínky na starou plumlovskou školu*. V Plumlově: Měšťanská škola, 1938. s. 9 – 10.

konaly okázalé veřejné zkoušky, při kterých byla udílěna ocenění. Později byly zakládány i knihy cti a knihy hanby a zaváděna vyznamenání či oslovské lavice.

Malá plumlovská škola bohužel úplně shořela 21. dubna 1828 z důvodu velkého požáru, při kterém vyhořel i kostel a část sousedního lesa. V roce 1829 byla z náboženského fondu zahájena stavba nové školy pod kostelem, která měla jedno poschodí a dvě učebny. Podle matriky ji navštěvovalo 161 žáků. Jejím prvním podučitelem byl J. Navrátil. Podučitelské místo bylo však velmi špatně ohodnocováno a bylo zcela závislé na vůli ředitele.

Roku 1855 byl uzavřen konkordát mezi církví a státem, řízení školství přešlo do rukou církve a škola byla přejmenována na školu farní (*Pfarrschule*). Poté roku 1864 řízení školy získává obec a jmenuje ji školou národní (*Volksschule*). Školu žáci navštěvovali 6 školních roků, a to ve věku od 6 do 12 let. V roce 1884 byla tato škola na jižní straně rozšířena a stala se trojtřídní a později čtyřtřídní školou, do které chodilo již 289 žáků. Na škole se vyučovalo česky i německy. Školy svým německým duchem hojně přispěly k poněmčení krajů a měst. Až s vydáním nových zákonů se plumlovská škola změnila na českou s povinnou němčinou od druhé třídy.

S postupujícím časem a se vzrůstajícím počtem obyvatel byla patrná potřeba ustavení měšťanské školy. Formální žádost na její zřízení byla obcí podána v roce 1907, avšak povolena byla až v říjnu roku 1913. A tak byla v letech 1914 – 1915 vystavena budova obecné a měšťanské školy, která po mírných úpravách stojí dodnes na svém místě.⁵⁷ Jejím stavitelem byl Julius Šrámek z Plumlova. Dle kroniky měšťanské školy, která byla založena roku 1915, bylo pravidelné vyučování zahájeno 20. září 1915. V prvním poschodí budovy se nacházela škola obecná a ve druhém škola měšťanská. Do školy chodili žáci z Plumlova a ze sedmnácti sousedních obcí. Stavba školy stála 200 000 K (rakouských), z toho 150 000 K daroval Jan II. z Lichtenštejna a 50 000 K se utržilo za starou školní budovu. Prvním ředitelem školy byl jmenován prostějovský školní inspektor Vojtěch Ptáček.

Všeobecná pokračovací škola byla v Plumlově zřízena roku 1913 a odborná škola krejčovská poté v roce 1929. Obě školy však roku 1938 přesídlily do Prostějova, který se stal střediskem odborných škol.⁵⁸

⁵⁷ BLEKTA, J. *Vzpomínky na starou plumlovskou školu*. V Plumlově: Měšťanská škola, 1938. s. 11 – 14.

⁵⁸ JANOUŠEK, V. *Vlastivěda moravská: Místopis Moravy, Plumlovský okres*. Brno: Garn, 2010. s. 68.

Již roku 1965 byl zpracován projekt pro přístavbu školní budovy, aby vyhovovala potřebám výuky a života školy. Přístavba měla být zahájena o dva roky později, ale z důvodu neodbytných jednání se tak stalo až v roce 1992. Dostavba byla dokončena během školního roku 1993 – 1994 firmou Pozemstav a. s. Prostějov. Vznikla tak úplná základní škola s osmnácti třídami, která plně vyhovovala tehdejší, ale i současným místním potřebám. Nová budova získala osm nových učeben, kabinety, sborovnu, šatny pro žáky, žakovskou knihovnu a kuchyňku, školní dílny, družinu a byla také opatřena výtahem. Přístavba, ve které se děti učí od 5. září 1994 si vyžádala 18,5 milionu Kč.

Díky dalším přestavbám starých částí budovy v průběhu let mohla vzniknout keramická dílna, nová školní jídelna, školní hřiště s umělým povrchem a přírodní učebna s relaxačními prvky na školním dvoře.⁵⁹

5.1.1 Vyučování

Tehdejší metoda vyučování byla pouhé učení čtení bez vysvětlení či porozumění látce. Ke čtení sloužila evangelia a biblická dějprava. Psaní se uskutečňovalo prostým opisem přečtené látky do sešitu a v mluvnici se žáci učili různé definice jen nazpaměť. Učitel měl i trestné cvičení, které dával několikrát žákům napsat.

V mluvnici se vyučovalo skloňování jmen v jednotném a množném čísle. Části vyučování bylo také diktando. Nebyl to pravopisný diktát, nýbrž prosté diktování učiva, protože učebnice ještě nebyly. Diktando mělo ve svém obsahu zejména moralizující přirovnání z náboženství a biblické dějpravy. V předmětu se žáci zabývali i triviální chemií, o které se dozvídáme ze sešitu žáka druhé třídy venkovské farní školy z let 1860 – 61: „*Ze síry, ledku a uhlí skládá se střelný prach. Síra je smyslný obraz těla, v jehož hlavě žádostivosti svůj původ mají. V ledku je obraz zlého, uhlí vyobrazuje peklo. Ze tří těchto přísad ďábel připravuje prach, jímž válčí proti království božímu.*“

Počty se na venkovských školách realizovaly nejen sčítáním či odčítáním pod sebou, ale i mechanickým odřikáváním násobilky, počítáním obyčejných zlomků, trojčlenky a jednoduchými rovnicemi. V desetinných číslech se nevyznali ani někteří venkovští učitelé.⁶⁰

⁵⁹ Historie. In: ZŠ Plumlov [online]. [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://www.zsplumlov.cz/index.php/o-skole/historie>.

⁶⁰ BLEKTA, J. *Vzpomínky na starou plumlovskou školu*. V Plumlově: Měšťanská škola, 1938. s. 29 – 33.

Škola měla také čtyřikrát v týdnu povinnou návštěvu kostela s dozorem učitele, jako základ nábožensko-mravní školní výchovy.⁶¹

5.1.2 Nedělní opakovací škola

Podle královského krajského poručení z 11. září 1782 bylo vedle denního vyučování nařízeno i nedělní opakovací vyučování. Dle tohoto předpisu musela být selská mládež do 20 let posílána v neděli do školy. Plumlovská matrika této školy je datována od roku 1812 a do roku 1852 byla vedena převážně německy. Žáci tuto školu začali navštěvovat ve 12 letech a povinných návštěv bylo ročně asi dvacet. Učitelé za tuto školu nedostávali žádné odměny.

V nedělních školách se četlo evangelium připadající na neděli, dále se zde psalo, počítalo a v závěru se hromadně chodilo do kostela. Tyto školy setrvaly až do roku 1869, ale stále více na svém významu upadaly, a proto s novými školními zákony byly zcela zrušeny a denní školní docházka byla prodloužena o dva roky.⁶²

5.1.3 Učitelský sbor

Povinností učitele bylo mimo učení dětí i koledování o vánocích, zpívání v kostele, doprovod kněze při návštěvách nemocných, organizování slavnostních bohoslužeb nebo i pohřbů.

V roce 1782 se učitelé začali říkat školní mistr, lidově rector. Od roku 1869 jej bylo vhodné nazývat nadučitelem a od roku 1904 řídícím učitelem a na měšťanské škole ředitelem školy. Druhý učitel se nazýval provisor, školní pomocník či praktikant. Od roku 1870 se mu říkalo podučitel nebo mladší učitel a od roku 1904 zatímní učitel a na škole měšťanské odborný učitel.⁶³

Hmotné zajištění učitelů bylo nestejně. Příjmy plumlovského rectora se v roce 1773 skládaly zejména z pšenice, čočky, soli, dřeva a piva, které dostával od vrchnosti, dále z desátků od farníků, z týdenního platu, který mu byl vyplácen od dětí za proběhlou výuku a příspěvků z obecní a kostelní pokladny. Roční čistý příjem pak činil 271 zlatých a 13 krejcarů.⁶⁴

⁶¹ BLEKTA, J. *Vzpomínky na starou plumlovskou školu*. V Plumlově: Měšťanská škola, 1938. s. 41.

⁶² Tamtéž, s. 25.

⁶³ Tamtéž, s. 14 – 20.

⁶⁴ JANOUŠEK, V. *Vlastivěda moravská: Místopis Moravy, Plumlovský okres*. Brno: Garn, 2010. s. 61 – 68.

5.1.4 Paměti

Plumlovská školní matrika byla založena roku 1807. Zaznamenávalo se do ní například zahájení a ukončení školní docházky každého žáka, absence a učební předměty známkové i neznámkové. Dále se zapisovalo klukovské chování, které bylo označováno jako: tvrdohlavé, lživé, zlomyslné, slušné, mravné nebo klidné. Po roce 1848 se chování začalo známkovat s ohodnocením velmi dobré a dobré. Matrika byla do roku 1871 psána zcela německy.⁶⁵

V roce 1859 založil učitel Jiřík Zlatou knihu, do které se zapisovala vyznamenání žáků. Zlatá kniha se užívala i jako výchovný prostředek pro motivaci k učení. Poslední její záznam z let 1885 – 1886 uvádí 109 vyznamenaných žáků z celkového počtu 290, tím se Plumlovská škola dle prospěchu umístila jako druhá v okrese. Učitel Jiřík začal psát i starou školní kroniku, která je datována od roku 1883.⁶⁶

5.1.5 Nové školní zákony

V letech 1868 a 1869 byly provedeny v obecném školství radikální změny, které se začaly uskutečňovat od roku 1870. Tento rok je vyznačen zlatým písmem pro učitele jako počátek vysvobození z duševního útlaku, finanční bídy a povýšeného duchovního stavu. Škola se díky těmto novým zákonům stává státním veřejným ústavem a učitelé novým stavem a kulturním činitelem. Rozsah učiva byl stanoven dle stupňů učebními osnovami v jednotlivých předmětech a třídách.

Říšským zákonem z roku 1869 byla zavedena osmiletá školní docházka, která začínala 1. září a končila 15. července. V lidových širších vrstvách však docházelo k nepochopení zákona. Důsledkem bylo přeplňování tříd a okresní úřady ani nedosazovaly nové učitelské síly. Téměř všichni rodiče žádali o předčasné propuštění svých dětí ze školní docházky pro 7. a 8. školní rok. Návštěva školy byla pro uvolněné žáky omezena na pět měsíců. Tyto úlevy schválila i novela, která byla vydaná roku 1883 ke školnímu zákonu, avšak později neměly dobrý dopad na práci a školní prospěch, a tak byly roku 1904 zcela zrušeny.

Řád školní a vyučovací byl pro nové školy vydán ihned roku 1870. Bylo v něm vše přesně předepsáno a nařízeno, určoval, co se ve škole smí dělat a zcela se lišil od starých

⁶⁵ BLEKTA, J. *Vzpomínky na starou plumlovskou školu*. V Plumlově: Měšťanská škola, 1938. s. 24.

⁶⁶ Tamtéž, s. 34 – 35.

a tradičních praktik. Kontrolu tohoto řádu vykonával státní dozor okresních školních inspektorů. Místy však vše zůstávalo ještě dlouho při starém.

Nového ducha školství zavádí až od roku 1882 inspektor J. Sytko. Tento duch se projevoval dle tehdejšího systému přísným dozorem a tlakem na učitele, aby plnili předpisy zákona. Učitel byl nucen k jejich plnění bez ohledu na prostředky a prostředí školy, na níž působil.

Definitivní školní řád z roku 1905 měl již ustálené školní předpisy. Po učitelích se žádala naprostá jednotnost a zavedl se i nový rozvrh hodin, podle kterého měla být ve stejnou hodinu všude stejná práce. Obraz tehdejšího školního života poskytovaly protokoly o měsíčních konferencích učitelského sboru. Tímto se v Plumlově pozvolna budovala česká škola národní.⁶⁷

5.2 Současná situace základní školy

Největší rozdíly mezi dnešní a historickou situací školy spatřuji zejména ve výuce, ve vybavenosti školní budovy a v počtu žáků navštěvujících školu. Škola drží krok s dobou, ve které žijeme, a tak se v průběhu let mění i vyučovaná témata a požadavky na znalosti žáků.

Škola představuje přirozený objekt zájmu společnosti i jednotlivců. Rodiče, pedagogičtí pracovníci a zaměstnavatelé reprezentují společenské skupiny, které mají nejen zvýšený zájem o školní vzdělávání, ale především se podílí i na jeho současné tvorbě a realizaci.⁶⁸ Škola je místem socializace žáků, která podporuje jejich osobnostní a sociální rozvoj a připravuje je na život nejen pracovní a občanský, ale i osobní. Postupně se stále více otevírá životní realitě a propojuje se s formálním a neformálním vzděláváním. Základní škola zajišťuje základní vzdělávání v průběhu povinné školní docházky, která je zákonem stanovena na dobu devíti školních roků.⁶⁹

Školní družina základní školy v Plumlově disponuje třemi odděleními s kapacitou 90 žáků. Její náplní je především vést žáky k poznávání přírodního a společenského prostředí, ke společnému řešení problémů, komunikaci a respektování jiného názoru. Dále zde probíhají činnosti spojené se zájmovou činností, rekreací, zábavou a odpočinkem.

⁶⁷ BLEKTA, J. *Vzpomínky na starou plumlovskou školu*. V Plumlově: Měšťanská škola, 1938. s. 35 – 40.

⁶⁸ KRÁTKÁ, Z. *Funkce školy a školního vzdělávání v současném pojetí*. Praha, 2012. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze.

⁶⁹ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, s.r.o., 2008. s. 297.

Učitelé vedou zájmové kroužky, na které se každý žák může dobrovolně přihlásit. Škola má keramický kroužek, florbalový kroužek, fotbalový kroužek, logopedický kroužek, přírodovědný kroužek, dopravní kroužek a sborový zpěv. Dále se žáci mohou přidat ke klubu zábavné logiky a deskových her, čtenářskému klubu, badatelskému klubu či ke klubu v cizím jazyce.

Škola získala tituly jako Aktivní škola, Škola pro udržitelný rozvoj, Zdravá škola a Zelená škola Olomouckého kraje.

Díky škole je v Plumlově více rozvinutá autobusová doprava, která rozváží cestující zejména do okolních vesnic, ale i do Prostějova. Spolek rodičů a přátel školy má za cíl poskytovat všestrannou materiálně technickou, finanční a organizační pomoc ZŠ při rozvoji zájmové činnosti žáků a při zkvalitňování materiálního vybavení školy a podporovat vzdělávací, kulturní, společenský a sportovní rozvoj žáků. Žáci každoročně vydávají školní časopis a škola vydává zpravodaj pro veřejnost, ve kterém jsou zaznamenány pravidelné příspěvky o životě, akcích a úspěších školy. Škola také spolupracuje i s dalšími institucemi, které zajišťují mimoškolní práci s dětmi, a to v oblasti prevence, požární ochrany, dopravní, globální, kulturní, sociální a environmentální výchovy.⁷⁰

Spolupráce města se školou je bezproblémová a těsná. Město Plumlov je zřizovatelem školy, školu podporuje nejen finančně, ale i v kulturních oblastech, zejména při pořádání nejrůznějších akcí pro veřejnost i žáky. Starostka města se účastní školské rady. Město dále zařizuje předávání vysvědčení na zámku, kde vyhradí obřadní místnost. I škola s městem aktivně spolupracuje, například na podzim a na jaře se žáci účastní sběru odpadků, při kterém uklízejí město a okolí školy, dále je organizován pravidelný sběr papíru a škola je sběrným místem pro sběr elektrozařízení a baterií.⁷¹

Základní škola je vybavena moderním vybavením a umožňuje bezbariérový přístup i pro tělesně postižené žáky. Dále je zde k dispozici moderní počítačová učebna, přístup na internet a osm interaktivních tabulí.

⁷⁰ ZAPLETALOVÁ S. *Výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 2017/2018*. [online]. [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: <http://www.zsplumlov.cz/index.php/component/phocadownload/category/7-dokumenty-skoly?download=1333:vyrocni-zprava-2017-2018-aktualni>.

⁷¹ Informace poskytl Mgr. Tomáš Polák, zástupce Základní školy v Plumlově. Plumlov 19. 3. 2019.

5.3 Mateřská škola

Mateřská škola v Plumlově byla postavena v letech 1976 – 1982. Nyní ji tvoří dvě samostatné budovy, které stojí na opačných koncích města. Jejím zřizovatelem je město Plumlov. Ze tříd se naskýtá krásný výhled na zeleň a plumlovský zámek, který je odkloněn od hluku a prašného prostředí hlavní komunikace Plumlova.⁷²

Školka je rozdělena do tří tříd. První třída – Sluníčka je heterogenní a nachází se v budově Na Aleji. Obsahuje lehárnu, jídelnu, místnost pro TV činnosti, třídu pro kroužky a v jejím objektu leží velká zahrada. Druhá třída – Berušky je homogenní a sídlí v budově Na Stráži v přízemí. Tuto třídu navštěvují děti ve věku od tří do pěti let. A třetí třída – Včelky je umístěna v prvním patře budovy Na Stráži. Zde jsou soustředěny děti, připravující se na zahájení školní docházky.⁷³

Zaměstnanci mateřské školy se zaměřují zejména na potřeby dětí a usilují o rozvoj jejich duševních i fyzických dovedností, snaží se je začleňovat do přátelského kolektivu a zároveň podporují i jejich individualitu. Vedou své žáčky k získání přiměřené fyzické, psychické i sociální samostatnosti, k vytvoření základů všech kompetencí, které jsou důležité pro další učení a vzdělávání, k pochopení zdraví, jako hodnoty a získání návyků zdravého životního stylu. Současně pomáhají rodičům připravit děti k nástupu do první třídy základní školy. Rodiče zde rovněž mohou využít služeb klinického logopeda nebo Pedagogicko-psychologické poradny.⁷⁴

5.4 Základní umělecká škola

Díky postupně zvyšujícímu se zájmu o hru na hudební nástroje se 1. září 1950 otevřela Hudební škola v Plumlově. Zprvu však působila jen jako pobočka prostějovské hudební školy, kterou vedl místní kapelník Antonín Fuksa. Kvůli nedostatku vhodných učebních prostor sídlila tato škola v budově osmileté střední školy. Po pěti letech působení se škola odloučila od prostějovské hudební školy a stala se samostatnou, což byl tehdy významný krok. Jejím prvním ředitelem se stal Oldřich Fišer z Prostějova, ale pouze na jeden rok. Jeho nástupcem byl jmenován Josef Reyhon, díky kterému se hudební školství na Plumlovsku lépe

⁷² Mateřská škola Plumlov. In: *MŠ Plumlov* [online]. [cit. 2019-03-28]. Dostupné z: <http://msplumlov.mestoplumlov.cz/matrska-skola-plumlov/os-1003/p1=1367>.

⁷³ Informace o třídách. In: *MŠ Plumlov* [online]. [cit. 2019-03-28]. Dostupné z: <http://msplumlov.mestoplumlov.cz/informace-o-tridach/os-1009/p1=1384>.

⁷⁴ *ŠVP MATEŘSKÁ ŠKOLA PLUMLOV – Vzdělávací strategie školy*. Plumlov: MŠ Plumlov. Dokument je dostupný na webových stránkách školy: <http://msplumlov.mestoplumlov.cz/skolni-vzdelavaci-program/ds-1042/p1=1362>.

rozvíjelo. Později se pobočka v Kostelci na Hané sloučila s plumlovskou školou a společně i se školou v Drahanech pracovali na rozsáhlé činnosti zejména při oslavách a besídkách.

Na počátku šedesátých let musela škola vyhovět zvýšenému zájmu o hru na hudební nástroje, a tak byl její hudební obor rozšířen o dechovku. 7. října 1965 byla škola přestěhována do vlastní budovy, ve které sídlí dodnes. Do čela vedení byl zvolen nový ředitel Zdenek Příkryl, který přispěl k velkému rozmachu školy. Kromě výuky na hudební nástroje se v Plumlově i na pobočkách zavedly nové kroužky: výtvarný, literárně-dramatický a taneční, také se zvýrazňovala práce školy na veřejnosti. Za pomoci učitelů školy vznikl pěvecký soubor Plumlovan i Akordeonový soubor a škola disponovala vynikajícími výsledky v hudebních i nehudebních oborech.

Od roku 1992 škola procházela velkými změnami. Získala právní subjektivitu a byla zahájena činnost výtvarného oboru. Významný byl také soubor zobcových fléten, který školu reprezentoval i v zahraničí a divadelní soubor Divadélko v podzámčí, které se pyšnilo řadou úspěšných inscenací. V roce 1997 se novým ředitelem stal Ivan Malík a škola rozvinula svou spolupráci se Základní školou i Kulturním klubovým zařízením v Plumlově.⁷⁵

Základní umělecká škola Plumlov nabízí v současné době vzdělávání ve čtyřech oborech – hudebním, výtvarném, literárně-dramatickém a tanečním. Výuka probíhá v budově školy v Plumlově a na osmi dalších pobočkách v základních školách – v Kostelci na Hané, Čelechovicích na Hané, Čechách pod Kosířem, Přemyslovicích, Drahanech, Mostkovicích, Prostějově – Čechovicích a Krumsíně. V hudebním oboru je vyučována hra na nástroje housle, viola, kontrabas, klavír, varhany, saxofon, kytara a mnoho dalších. ZUŠ navštěvuje celkem 512 žáků, z toho 364 žáků se věnuje hudebnímu oboru, 52 výtvarnému, 50 tanečnímu a 46 literárně-dramatickému.⁷⁶

Škola pořádá během roku nejrůznější kulturní akce, zejména koncerty, taneční vystoupení a divadelní představení, z nichž hlavní akcí je celostátní festival Základních uměleckých škol – ZUSOPEN, který se v letošním roce konal 31. května a 1. června 2019.⁷⁷

⁷⁵ Historie ZUŠ Plumlov. In: *ZUŠ Plumlov* [online]. [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: <http://zusplu.pvskoly.cz/hist.html>.

⁷⁶ Studium a dokumenty. In: *ZUŠ Plumlov* [online]. [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: <http://zusplu.pvskoly.cz/obory.html>.

⁷⁷ Aktuality. In: *ZUŠ Plumlov* [online]. [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: <http://zusplu.pvskoly.cz/aktual.html>.

5.5 Dětský domov

Dětský domov v Plumlově sídlí v objektu bývalého kláštera, který byl zároveň sirotčincem. Komplex budov nejdříve sloužil zvláštní škole. Poté, co byla tato zvláštní škola přemístěna do Čech pod Kosířem, byl tento objekt 1. září 1953 zbudován jako dětský domov. Avšak objevila se nutná potřeba rekonstrukce, která měla za cíl zlepšení životních podmínek dětí. Tyto práce byly vykonávány za plného provozu a staly se záležitostí celého domova.

Původní internátní zařízení tohoto domu mělo kapacitu 45 míst pro děti ve věku od 6 do 14 let. Již z počátku zřízení se však usilovalo o maximální využití prostor, a tak zde v roce 1959 žilo šedesát dětí, o které pečovaly čtyři vychovatelky. Kvůli nedostatku personálu byly děti řazeny do dvou výchovných skupin, a to podle věku.

S postupující dobou se však zvyšovaly požadavky na výchovu a život v domově se snažil co nejvíce přiblížit rodinnému prostředí, což vedlo ke snížení kapacity domova. Nové organizační směrnice MŠ ČSR, které přišly roku 1971, pozitivně ovlivnily život v domově a změny, které po nich nastaly, sloužily ve prospěch dětí a celkové pohody domova. Rozdělení dětí bylo již řazeno do tří výchovných skupin a jejich počet se ustálil na konečných 42 dětí, o které se staralo šest výchovných a dvě pomocné vychovatelky.

Po přestavbě hospodářské budovy vznikla rodinná buňka pro sourozence a děti, které v domově pobývaly dlouhodobě. Díky tomu se zlepšilo prostředí i v hlavní budově, kde zůstaly už jen dvě skupiny dětí. Děti zde žijí ve stálých skupinách, aby si mohly mezi sebou vytvářet pevné citové vazby, a pracovníky oslovují teta a strýc.

Výchovní pracovníci domova vytvořili několik zájmových činností pro lepší rozvíjení dětské osobnosti. Nejúspěšnějším se stal dramatický a recitační kroužek, velmi oblíbené jsou i exkurzně-rekreační zájezdy nebo sportovní a branné soutěže. Cílem každého výchovného pracovníka je dát dětem tolik ze své vlastní osobnosti a vytvořit jim takové citové zázemí, aby se v domově cítily co nejvíce jako „doma“.⁷⁸

V současné době je zřizovatelem Dětského domova a Školní jídelny Plumlov Olomoucký kraj. Od 1. ledna 2018 se Dětský domov Plumlov, s kapacitou 24 dětí, sloučil s Dětským domovem Konice, který má kapacitu 16 dětí, pod jedno ředitelství. Žijí zde chlapci i dívky ve věku od 3 do 26 let. O děti pečují zejména pedagogičtí pracovníci, kteří jsou vedeni správou dětského domova. Děti navštěvují základní školy v Plumlově a v Konici a střední

⁷⁸ KOTYŠANOVÁ, M. 30. výročí dětského domova v Plumlově. Prostějov: [s. n.], 1984. s. 5 – 8.

školy v Prostějově. V domově jsou děti připravovány na budoucí samostatný život a podílejí se na úklidu, přípravě stravy, drobných opravách nebo práci na zahradě.⁷⁹

⁷⁹ Historie. In: *DD Plumlov* [online]. [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: <http://www.ddplumlov.org/historie>.

Závěr

Bakalářská práce byla zaměřena na historii a vývoj města Plumlova a jeho školství. Jejím cílem bylo podat komplexní přehled o městu Plumlovu a zařadit jej do povědomí široké veřejnosti. V úvodu práce jsem shrnula celkovou charakteristiku města, jeho rozlohu a významné body ve městě. Zkoumala jsem vznik, cíle a aktivity Mikroregionu Plumlovsko, výskyt přírodního bohatství a působící spolky ve městě.

Další část práce pojednávala o historickém vývoji města a jeho okolí. Dozvěděli jsme se, že plumlovský okres byl osazován již v pravěku a první zmínka o městečku Plumlovu pochází ze 13. století. Popsala jsem Plumlov za vlády prvního držitele panství, Přemysla Otakara II., a šlechtických rodů pánů z Kravař, Pernštejna a knížat z Lichtenštejna. Objasnila jsem i vznik názvu města a jeho znaku a poohlédla jsem si i po významných osobnostech, které v Plumlově žily a působily.

Třetí kapitola byla zaměřena zejména na Plumlovský zámek a jeho historii. Detailněji jsem přiblížila vývoj této monumentální stavby, která započala jen jako pouhý gotický hrad, který nechal postavit vévoda Mikuláš Opavský. S postupujícím časem a obměňováním držitelů panství se však z nemalebného hradu stal velkolepý barokní zámek, který díky svému neobvyklému vzhledu nemá nikde obdoby. Zabývala jsem se i jeho výzdobou a akcemi, které se v areálu zámku konají. Dále jsem zmapovala významné pamětihodnosti, které se v Plumlově nachází.

V kapitole čtvrté jsem přiblížila Plumlovskou přehradu, která je v současnosti velmi vyhledávanou rekreační oblastí, popsala jsem její historii, využití a zmínila jsem také zajímavosti, které souvisí s její stavbou a provozem.

V poslední kapitole jsem se zabývala vzdělávacími institucemi v Plumlově. Zkoumala jsem historii a současnost základní školy, mateřské školy, základní umělecké školy a dětského domova. Zjistila jsem, jak se tyto instituce postupem času vyvíjely, než dospěly do podoby, jakou známe nyní.

Tato bakalářská práce by mohla být využita ve výuce na základních školách v regionu, aby mohla souhrnně rozšířit povědomí o tomto městě, zejména z historického a sociálního hlediska v hodinách Dějepisu a Občanské výchovy.

Seznam použité literatury a pramenů

Publikace

AUGUSTIN, J. *Česká republika ve znacích, symbolech a erbech*. Sokolov: Arbor, 1997. 392 s. ISBN 80-901534-0-2.

BAUER, J. *Tajnosti moravských hradů a zámků*. Třebíč: Akcent, 2005. 173 s. ISBN 80-7268-327-6.

JANOUŠEK, V. *Vlastivěda moravská: Místopis Moravy, Plumlovský okres*. Brno: Garn, 2010. 242 s. ISBN 978-80-86347-58-5.

KÜHNDEL, J. *Plumlovský zámek a jeho knížecí architekt*. Prostějov: Městské museum, 1937. 86 s.

KÜHNDEL, J. *Prostějov, město a okres*. Brno: Národohospodářská propagace Československa, 1940. 176 s.

KVAPIL, M. *Plumlov*. Prostějov: Aquarel, 1991. 48 s. ISBN 80-900710-0-7.

MICHÁLEK, L. *Plumlov: hrad-zámek západně od Prostějova*. Dobrá: Beatris, 2008. 43 s. ISBN 978-80-86737-81-2.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009. 395 s. ISBN 978-80-7367-647-6.

Regionální články

BLEKTA, J. *Vzpomínky na starou plumlovskou školu*. V Plumlově: Měšťanská škola, 1938. 55 s.

FRAUS, T., HLAVÁČOVÁ J., KÖHLEROVÁ, J. (Eds.), *K historii kulturního života v Plumlově: polovina 19. až konec 20. století*. Prostějov: Okrašlovací spolek města Prostějova, 2010. 107 s.

JANEČKOVÁ, L. *Mikroregion Plumlovsko: Bulletin 2004*. [s. 1.]: Mikroregion Plumlovsko, 2004. 23 s.

JANEČKOVÁ, L. *Mikroregion Plumlovsko: Bulletin 2005*. [s. 1.]: Mikroregion Plumlovsko, 2005. 32 s.

KOTYŠANOVÁ, M. *30. výročí dětského domova v Plumlově*. Prostějov: [s. n.], 1984. 23 s.

PÁLKA, J. *Z historie města Plumlov*. Plumlov: Josef Pálka, 2015. 63 s.

SIMON, J. *Turistický průvodce po Prostějovsku, Plumlovsku a vysočině Dražanské*. Prostějov: Klub československých turistů, 1933. 127 s.

Internetové zdroje

Aktuality. In: *ZUŠ Plumlov* [online]. [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: <http://zusplu.pvskoly.cz/aktual.html>.

Historie. In: *DD Plumlov* [online]. [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: <http://www.ddplumlov.org/historie>.

Historie. In: *Plumlov.info* [online]. [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: <https://plumlov.info/index.php?a=historie>.

Historie. In: *ZŠ Plumlov* [online]. [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://www.zsplumlov.cz/index.php/o-skole/historie>.

Historie ZUŠ Plumlov. In: *ZUŠ Plumlov* [online]. [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: <http://zusplu.pvskoly.cz/hist.html>.

Informace o třídách. In: *MŠ Plumlov* [online]. [cit. 2019-03-28]. Dostupné z: <http://msplumlov.mestoplumlov.cz/informace-o-tridach/os-1009/p1=1384>.

Mateřská škola Plumlov. In: *MŠ Plumlov* [online]. [cit. 2019-03-28]. Dostupné z: <http://msplumlov.mestoplumlov.cz/mataska-skola-plumlov/os-1003/p1=1367>.

Plumlovská přehrada. In: *Turistické známky* [online]. [cit. 2019-04-22]. Dostupné z: <https://www.turisticke-znamky.cz/hlasovani.html?id=18751>.

Počet obyvatel v obcích ČR k 1. 1. 2019. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/91917344/1300721903.pdf/ea01e710-2ae5-49f3-8792-ebb384754346?version=1.0>.

Pořádané akce zámku. In: *Zámek Plumlov* [online]. [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <http://www.plumlov-zamek.cz/index.php/poradane-akce/poradane-akce>.

Studium a dokumenty. In: *ZUŠ Plumlov* [online]. [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: <http://zusplu.pvskoly.cz/obory.html>.

ŠVP MATEŘSKÁ ŠKOLA PLUMLOV – Vzdělávací strategie školy. Plumlov: MŠ Plumlov. Dokument je dostupný na webových stránkách školy: <http://msplumlov.mestoplumlov.cz/skolni-vzdelavaci-program/ds-1042/p1=1362>.

VD Plumlov. In: *Povodí Moravy* [online]. [cit. 2019-04-22]. Dostupné z: <http://www.pmo.cz/cz/o-podniku/vodni-dila/plumlov/>.

ZAPLETALOVÁ S. *Výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 2017/2018*. [online]. [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: <http://www.zsplumlov.cz/index.php/component/phocadownload/category/7-dokumenty-skoly?download=1333:vyrocni-zprava-2017-2018-aktualni>.

Zastupitelstvo města Plumlova. In: *Město Plumlov* [online]. [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: <http://www.mestoplumlov.cz/struktura-zastupitelstva-mesta/os-1135/p1=16466>.

Zámecké info. In: *Zámek Plumlov* [online]. [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <http://www.plumlov-zamek.cz/index.php/zamecke-info-cz/navstevni-a-provozni-rad>.

Z historie Plumlova. In: *Město Plumlov* [online]. [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: <http://www.mestoplumlov.cz/o-meste/d-2026/p1=16493>.

Novinové zdroje

KADLEC, Ján. Plumlovsko: Drobné památky Plumlova I. *Zelení a doba: Měsíčník zelených hnutí*. 2018, (6), s. 2.

KADLEC, Ján. Plumlovsko: Drobné památky Plumlova II. *Zelení a doba: Měsíčník zelených hnutí*. 2018, (7), s. 2.

Ostatní zdroje

Informace poskytl Mgr. Tomáš Polák, zástupce Základní školy v Plumlově. Plumlov 19. 3. 2019.

KRÁTKÁ, Z. *Funkce školy a školního vzdělávání v současném pojetí*. Praha, 2012. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze.

Přílohy

Seznam příloh:

Příloha č. 1 – Znak města

Příloha č. 2 – Měšťanská škola. Pohlednice z roku 1912

Příloha č. 3 – Základní škola

Příloha č. 4 – Plumlovský zámek s hradem. Rytina A. Delsenbacha z roku 1718

Příloha č. 5 – Plumlovský zámek, východní fasáda

Příloha č. 6 – Plumlovský zámek s Podhradským rybníkem

Příloha č. 7 – Kostel Nejsvětější Trojice

Příloha č. 8 – socha sv. Antonína

Příloha č. 9 – socha sv. Floriána

Příloha č. 10 – socha sv. Jana Nepomuckého

Příloha č. 11 – socha sv. Petra z Alcantary

Příloha č. 12 – pomník obětí 1. světové války

Příloha č. 13 – busta Václava Svobody Plumlovského

Příloha č. 14 – kaplička se zvonící v parku

Příloha č. 15 – Plumlovská přehrada

Příloha č. 1 – Znak města

Zdroj: PÁLKA, J. *Z historie města Plumlov*. Plumlov: Josef Pálka, 2015. s. 11.

Příloha č. 2 – Měšťanská škola. Pohlednice z roku 1912

Zdroj: Plumlov. In: *Sarepta* [online]. [cit. 2019-06-10] Dostupné z:
<https://sarepta.cz/plumlov-3>.

Příloha č. 3 – Základní škola

Zdroj: archiv autorky

Příloha č. 4 – Plumlovský zámek s hradem. Rytina A. Delsenbacha z roku 1718

Zdroj: KÜHNDEL, J. *Plumlovský zámek a jeho knížecí architekt.* Prostějov: Městské museum, 1937. s. 13.

Příloha č. 5 – Plumlovský zámek, východní fasáda

Zdroj: archiv autorky

Příloha č. 6 – Plumlovský zámek s Podhradským rybníkem

Zdroj: archiv autorky

Příloha č. 7 – Kostel Nejsvětější Trojice

Zdroj: archiv autorky

Příloha č. 8 – socha sv. Antonína

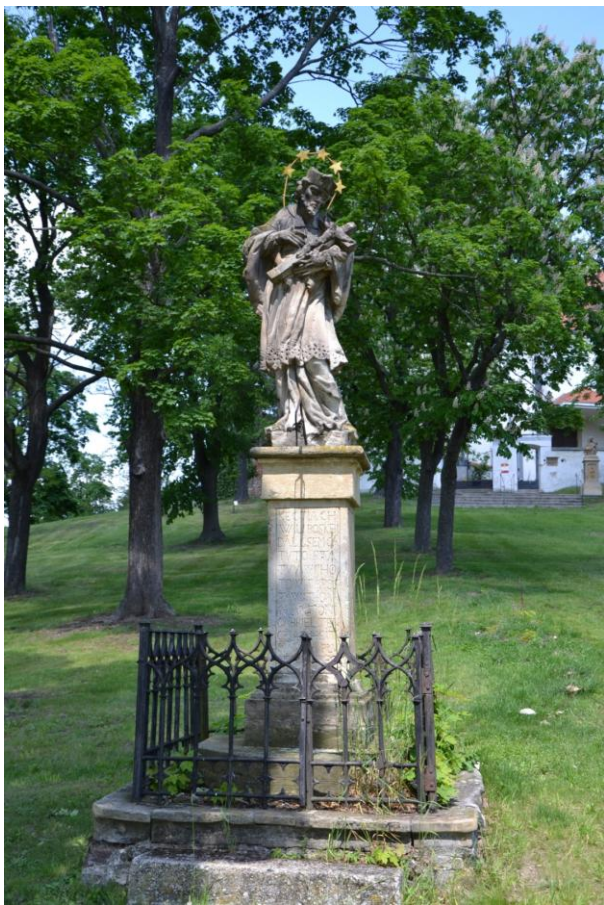
Zdroj: archiv autorky

Příloha č. 9 – socha sv. Floriána

Zdroj: archiv autorky

Příloha č. 10 – socha sv. Jana Nepomuckého

Zdroj: archiv autorky

Příloha č. 11 – socha sv. Petra z Alcantary

Zdroj: archiv autorky

Příloha č. 12 – pomník obětí 1. světové války

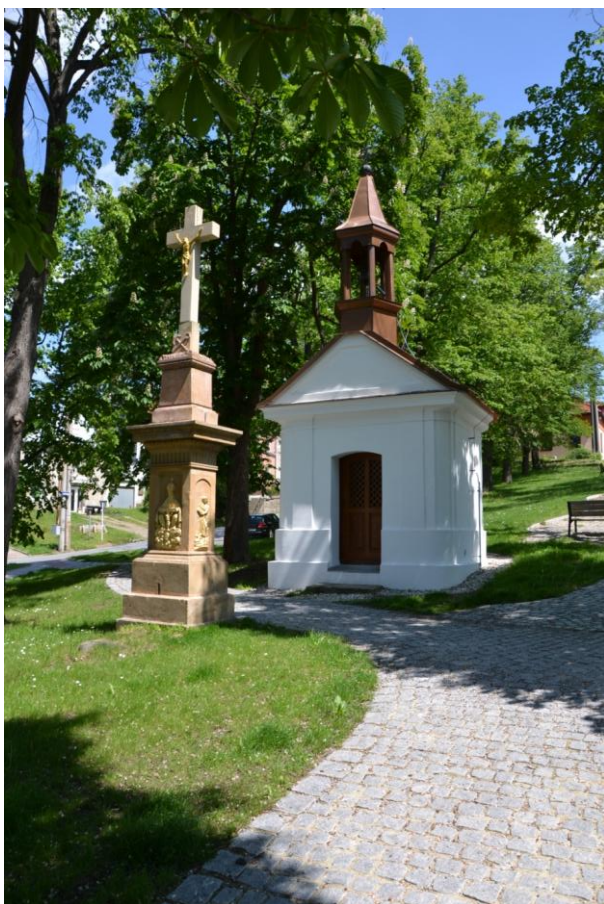
Zdroj: archiv autorky

Příloha č. 13 – busta Václava Svobody Plumlovského

Zdroj: archiv autorky

Příloha č. 14 – kaplička se zvonící v parku

Zdroj: archiv autorky

Příloha č. 15 – Plumlovská přehrada

Zdroj: archiv autorky

Anotace

Jméno a příjmení:	Petra Holmanová
Katedra:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	Mgr. Pavel Krákora, Ph.D.
Rok obhajoby:	2019

Název práce:	Historie a vývoj města Plumlova a jeho školství
Název v angličtině:	History and development of Plumlov and its education
Anotace práce:	Práce se zabývá dějinami města Plumlova od počátků až do současnosti se zaměřením na významné pamětihodnosti, významné osobnosti i na historii a současnost jeho vzdělávacích institucí.
Klíčová slova:	Město Plumlov, historie Plumlova, významné osobnosti, významné pamětihodnosti, Zámek Plumlov, Plumlovská přehrada, vzdělávací instituce, historie školství v Plumlově, současnost školství v Plumlově
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis deals with the history of the town of Plumlov from its beginnings to the present, focusing on important sights, important personalities and the history and present of its educational institutions.
Klíčová slova v angličtině:	Plumlov town, History of Plumlov, important personalities, important sights, Plumlov Castle, Plumlov dam, educational institutions, history of education in Plumlov, current education in Plumlov
Přílohy vázané v práci:	15 příloh
Rozsah práce:	53 stran
Jazyk práce:	Český jazyk